

Editoriál

Laboratórne vyšetrenia sú súčasťou diagnostického procesu, ktorý je začiatkom diagnostiky a liečby pacienta. Laboratórne vyšetrenia sú však nevyhnutné aj pre optimalizáciu faktorov ovplyvňujúcich zdravie jednotlivca i celej spoločnosti. Je veľmi dôležité uvedomiť si, že laboratórna diagnostika nie je len segmentom poskytovania zdravotnej starostlivosti, ale aj dôležitým prvkom ochrany, podpory a rozvoja zdravia.

Laboratórna diagnostika pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti je nezastupiteľná predovšetkým v rozhodovacom procese najmä pri akútnych zlyhaniach, pri monitorovaní pacienta v kritickom stave na jednotkách intenzívnej starostlivosti, ale aj pri monitorovaní pacientov s chronickými chorobami. Je aj nevyhnutnou súčasťou preventívnych programov.

Jasné zmeny fyziologických substancií môžeme vidieť pri orgánovom postihnutí a môžeme povedať, že čím je toto poškodenie ťažšie, tým sú aj laboratórne zmeny lepšie vyjadrené. Význam laboratórných vyšetrení v týchto stavoch je teda obrovský, ale nevyhnutná je práve správna interpretácia výsledkov. Spolupráca klinikov a laboratórných diagnostikov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, a to najmä pri správnej indikácii a interpretácii výsledkov je nevyhnutná.

Často pozorujeme aj také javy, že pacient sa necíti dobre, má rôzne klinické prejavy, ale výsledky nám vychádzajú v referenčných intervaloch. Ani v takomto prípade sa nemôžeme uspokojiť. Tak ako nameraním patologických hodnôt u mnohých parametrov, avšak bez klinických prejavov u pacienta nemôžeme pristúpiť k liečbe „laboratórneho výsledku“, tak aj v prípade negatívnych hodnôt laboratórných parametrov nemôžeme pri pozitívnych klinických príznakoch odmietnuť pacienta. Pre laboratóriá to znamená, že je potrebné hľadať príčiny v celom procese laboratórneho vyšetrenia, nevynímajúc preanalytickú fázu, ktorej kvalita zaostáva za relatívne dobre zabezpečenou kvalitou laboratórných analýz.

Ekonomicky vyspelé krajiny sveta riešia rôzne problémy svojich zdravotníckych systémov. Okrem afrických krajín, kde je organizovaná laboratórna diagnostika málo dostupná, očakávajú systémy nárast chronických chorôb, zvýšené očakávania pacientov, rast cien laboratórnej techniky a technológií, rast cien liekov a energií. Oproti týmto faktorom stoja skoro vo všetkých krajinách obmedzené možnosti rastu financií do zdravotníctva.

Laboratórna diagnostika sa však stretáva ešte s jedným fenoménom. Napriek tomu, že medicínska laboratórna diagnostika na rozdiel od celej škály klinických odborov už minimálne 50 rokov intenzívne pracuje na zabezpečovaní čo najväčšej kvality (merateľnej kvality) vyšetrení a na vysokej spoľahlivosti laboratórných výsledkov, napriek veľkému úsiliu vysokoerudovaných odborníkov zo všetkých laboratórných odborov, je tento segment poskytovania zdravotnej starostlivosti nedocenený odborne ani spoločensky, a to nielen klinikmi a pacientami, ale aj platcami za poskytnuté výkony zdravotnej starostlivosti.

Nárast civilizačných ochorení vedie k úvahám o nevyhnutnej spolupráci dvoch základných pilierov zdravotníckeho systému: 1. Ochrany, podpory a rozvoja zdravia a 2. Poskytovania zdravotnej starostlivosti. Zvýšený výskyt týchto ochorení tiež vedie mnohých odborníkov k úvahám o širších príčinných súvislostiach, ktoré je potrebné pri diagnostike a liečbe pacienta brať do úvahy. Je to prostredie, v ktorom človek žije a spôsob života, ktorý vedie.

Nové trendy v poskytovaní zdravotnej starostlivosti sa orientujú dnes na integráciu procesov a multidisciplinárnu spoluprácu ako nádej na nový model zdravotnej starostlivosti (poskytovanie zdravotnej starostlivosti v súčinnosti s ochranou a podporou zdravia), ktorý by mohol byť východiskom pre mnohé zdravotnícke systémy zo začínajúcej krízy a zároveň by prispel k lepšej starostlivosti o pacienta aj o zdravotníckych pracovníkov.

Laboratórna diagnostika už od svojho vzniku nesie prvky multidisciplinárnej spolupráce. Toto jej poslanie môže byť v budúcnosti základom pre vznik nových modelov zdravotnej starostlivosti. Laboratórna diagnostika však nesmie stratiť svoj medicínsky charakter. Nesmie sa stať „továrňou na výrobu laboratórných

výsledkov“ a nesmie stratiť ani svoj morálny aspekt. Zdravotnícka etika musí byť jej základom, iba tak môže prekonať obrovskú krízu nedôvery, ktorá sa začala šíriť naprieč celým zdravotníckym systémom na Slovensku.

„Cieľom lekárstva by mala byť realistická etika zmysľania a činov, kde normy vnášajú svetlo do danej situácie a kde daná situácia naopak určuje normy správania, kde sa detailná znalosť odboru dopĺňa s morálnou zodpovednosťou, kde sa všetko podriaďuje zdravotnej starostlivosti, ktorej základom je vecnosť, osobná oddanosť a úcta k ľudskej dôstojnosti chorého človeka.“ (Hans Kung)

RNDr. Monika Trechová, MPH